

ANDRIY YASTREMSKYI

**„WOLNE ZWIĄZKI”
W ŚWIETLE ADHORTACJI *AMORIS LAETITIA*
Wynik uwarunkowań czy wyzwanie duszpasterskie?**

Diagnoza pastoralna św. Jana Pawła II wyróżnia pozytywne i negatywne aspekty zmian społeczno-kulturowych wpływających na rodzinę. Niektóre przejawy przemian widzi jako znak odrzucenia miłości Boga przez człowieka, inne jako znak zbawienia Chrystusowego działającego w świecie¹. Wydaje się, że niektóre z obecnie zachodzących zmian zawierają w sobie jednocześnie obydwa te aspekty.

W kulturze zachodniej od pewnego czasu są obecne i upowszechniają się formy życia, które socjologowie określają jako alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinne². W przedstawionej przez papieża Franciszka, uaktualnionej diagnozie duszpasterskiej sytuacji rodziny³, wyraźnie podkreślona została szerząca się „praktyka wspólnego zamieszkania przed ślubem, a nawet wspólnego zamieszkania bez zamiaru zawierania jakiegokolwiek związku instytucjonalnego”⁴. „Wolny związek” polega na wspólnym życiu mężczyzny i kobiety implikującym intymność seksualną, ale bez żadnej

ANDRIY YASTREMSKYI – mgr lic.; absolwent Instytutu Teologicznego im. Św. Józefa Bilczewskiego we Lwowie; doktorant w Instytucie Teologii Pastoralnej i Katechetyki na specjalizacji Duszpasterstwa Rodzin KUL w Lublinie; członek Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów oraz Stowarzyszenia Psychologów Chrześcijańskich. Obszary badawcze: problematyka małżeństwa i rodziny w perspektywie teologicznej i psychologicznej, zadania duszpasterstwa rodzin. Zainteresowania: historia Kościoła katolickiego w czasach ZSRR; psychoterapia, terapia rodzin. Autor kilku artykułów naukowych w języku polskim i ukraińskim.

¹ Por. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (FC), n. 6.

² Zob. K. Słany, *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinne w ponowoczesnym świecie*, Kraków 2006, s. 134–151.

³ Por. Franciszek, pap., Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (AL), n. 31–32; por. K. Święs, *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, red. K. Święs, D. Lipiec, Lublin 2014, s. 21–23.

⁴ AL, n. 53.

uznanej publicznie więzi instytucjonalnej, cywilnej lub religijnej⁵. Główną cechą takich związków jest tymczasowość i brak nieodwołalnego zobowiązania, które jest źródłem praw i obowiązków oraz respektuje godność mężczyzny i kobiety⁶. Warto przywołać słowa Jana Pawła II dotyczące „wolnej miłości”, że „dochodzi w tym wypaczeniu miłości do profanacji jednej z najbardziej drogich i świętych wartości, bo rozwiązłość nie jest ani miłością, ani wolnością”⁷.

Jeśli w takim związku żyją osoby ochrzczone, sytuację tę trzeba widzieć jednocześnie w dwóch aspektach: jako wynik uwarunkowań społeczno-kulturowych i związanych z nimi przemian moralności seksualnej i małżeńskiej, oddziałujących na wierzących, którzy ignorują lub kontestują miłość i wierność Boga, a jeszcze bardziej jako wyzwanie duszpasterskie, jakie Chrystus stawia przed swoim Kościołem.

1. Niektóre uwarunkowania społeczno-kulturowe

Wśród przyczyn omawianego zjawiska wymienia się trudne sytuacje, które nierzadko utrudniają zawarcie sakramentalnego małżeństwa. Spotyka się także postawy lekceważenia, pogardy lub kontestacji wszelkich instytucji (w tym rodziny). Papież Jan Paweł II, już u początku swego pontyfikatu, u podstaw kryzysu małżeństwa dostrzegął trudności samej rodziny, jak duży zamęt w pojmowaniu autorytetu rodziców i dzieci oraz trudności, na które często napotyka rodzina w przekazywaniu wartości. Wskazywał także na stale wzrastającą liczbę rozwodów, przerywanie ciąży, uciekanie się do sterylizacji oraz utrwalanie się mentalności przeciwnej poczęciu nowego życia⁸.

W odniesieniu do tej ostatniej przyczyny papież Franciszek podkreśla, że problem ten u swoich korzeni ma globalną politykę „zdrowia reprodukcyjnego”, polegającą na propagowaniu, a nawet zmuszaniu małżonków do stosowania środków antykoncepcyjnych, sterylizacji lub aborcji⁹. Papież przypomina także o wpływie ideologii pomniejszających znaczenie małżeństwa i rodziny, uprzedzeniu wynikającym z niepowodzeń innych małżeństw oraz strachu przed czymś, co zbyt wielkie i święte. Dystans wobec zawarcia małżeństwa mogą zwiększać także ułatwienia socjalne i korzyści ekonomiczne wypływające z życia w konkubinacie¹⁰.

Odrzucenie przez człowieka miłości Boga, Franciszek nazywa „wybujałym indywidualizmem”, który zniekształca więzi małżeńsko-rodzinne. Dzieje

⁵ Por. FC, n. 81.

⁶ Por. AL, n. 39.

⁷ Jan Paweł II, *Homilia w Sandomierzu* (12.06.1999), n. 3, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/sandomierz_12061999.html [25.03.2018].

⁸ Por. FC, n. 6.

⁹ Por. AL, n. 42; por. Paweł VI, Encyklika *Humanae vitae*, n. 2.

¹⁰ AL, n. 40.

się tak dlatego, że własne pragnienia traktowane są jako najważniejsze, co powoduje sprowadzanie członków rodziny do bycia samotnymi wyspami. Wspomniana postawa uruchamia w relacjach małżeńsko-rodzinych negatywne konsekwencje takie, jak: nieufność, ucieczkę od zobowiązań i arogancję¹¹. Również socjologowie religii sygnalizują zmiany społeczne w kierunku indywidualizmu. Jak wynika z badań, 64,5% badanych w Polsce uznaje własne sumienie za najważniejszy autorytet w rozwiązywaniu konfliktów moralnych, o wiele niższy odsetek uznaje decydującą rolę nauki Kościoła (9,8%) oraz poradnictwa rodzinnego¹². Wskaźniki te można tłumaczyć pragnieniem bycia wolnym. W tej kwestii Papież wyjaśnia: „łatwo dziś pomylić prawdziwą wolność z ideą, że każdy osądza według własnego widzimisie, jakby poza indywidualnymi osobami nie było żadnych prawd, wartości, zasad, które nas ukierunkowują, jak gdyby wszystko było równe i na wszystko powinno się pozwolić”¹³. Jako skutek takiego przekonania postrzega on życie w „wolnych związkach”.

Przejawem współczesnych przemian dotyczących form życia małżeńskiego jest „kultura tymczasowości”. Ujawnia się ona w szybkości, z jaką ludzie przechodzą z jednej relacji uczuciowej do innej. Taka zmienność zachodząca w zachowaniu powoduje kruchość relacji osób, które mogłyby zawrzeć związek małżeński, a nawet wśród tych, które już go zawarły¹⁴. Przyczyną takich zachowań może być niedojrzałość psychiczna i społeczna¹⁵. Przejawia się ona w kierowaniu się głównie dążeniem do przyjemności. Może ona łączyć się także z niepewnością i bojaźliwością podjęcia decyzji o trwałym małżeństwie oraz czysto emocjonalną i romantyczną koncepcją miłości¹⁶, a także obawami przed utratą wolności i niezależności¹⁷. O dążeniu do niezależności w relacjach małżeńskich papież Jan Paweł II napisał, że bywa ono pojmowane błędnie zarówno w teorii jak i w praktyce¹⁸.

Innym elementem „kultury tymczasowości”, o którym wspomina Papież, jest pewna presja wywierana na młodych ludzi, „by nie zakładali rodziny

¹¹ Por. tamże, n. 33.

¹² Por. K. Świąś, *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, s. 46.

¹³ Por. AL, n. 34.

¹⁴ Por. tamże, n. 39; FC, n. 6.

¹⁵ Por. J. Goleń, *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*, Lublin 2013, s. 332.

¹⁶ Taką tendencję zauważa się także u narzeczonych. Według badań przeprowadzonych przez J. Goleń w Polsce w 2012 roku, aż dla 48,4% badanych decydującym dążeniem związanym z miłością małżeńską było przeżywanie uczucia miłości do współmałżonka. J. Goleń, *Miłość małżeńska w świetle badań narzeczonych*, „Studia nad Rodziną”, 18(2014), nr 2(35), s. 114.

¹⁷ Por. FC, n. 81; AL, n. 40.

¹⁸ Por. FC, n. 6.

ze względu na brak perspektyw na przyszłość”¹⁹. Taki sposób myślenia ma różne przyczyny. Dla osób mieszkających w krajach z gospodarką słabo rozwiniętą przewodnim motywem odkładania ślubu wydają się być problemy ekonomiczne, problemy ze stabilną pracą oraz brakiem własnego mieszkania²⁰.

Wydaje się, że zjawisko powstawania związków faktycznych ma związek także z zauważanym od dziesięcioleci kryzysem ojcostwa oraz nadal występującym brakiem szacunku dla kobiety. Według papieża Franciszka, mężczyzna pełni kluczową rolę w życiu rodzinnym, gdyż jest obrońcą i twierdzą dla swojej żony i dla swoich dzieci. Jeśli z jakiegoś powodu mężczyzna nie jest obecny w rodzinie, to taki stan powoduje wielki uszczerbek w życiu rodzinnym. „Brak ojca poważnie naznacza życie rodzinne, wychowywanie dzieci oraz ich integrację w życie społeczne. Jego nieobecność może być fizyczna, emocjonalna, poznawcza i duchowa. Brak ten pozbawia dzieci odpowiedniego wzorca postawy ojcowskiej”²¹.

Nauczanie Kościoła obfituje w treści mocno podkreślające godność i rolę kobiety w rodzinie, społeczeństwie i w Kościele (por. KDK, n. 9, 29, 49, 60)²². Papież zauważa, że mimo wielu widocznych zmian na lepsze, w kwestiach praw kobiet w rodzinie, życiu społecznym, w życiu politycznym i w życiu Kościoła, to są jednak pozostałości niedopuszczalnych praktyk²³. Pośród nich wymienia przemoc wobec kobiet, przypadki molestowania w rodzinie, niewolnictwo oraz inne haniebne zachowania²⁴. Wskazuje także na takie formy braku szacunku dla godności kobiety jak macierzyństwo zastępcze oraz instrumentalizację ciała kobiecego w dzisiejszej kulturze medialnej²⁵.

2. „Wolne związki” wyzwaniem duszpasterskim

Nowa sytuacja, coraz liczniejszych związków faktycznych, czyni zadania duszpasterskie wobec nich – wyzwaniem. Także wysiłek, jakiego wymaga ta postęga, domagająca się ewangelicznej postawy oraz Bożego światła rozeznania, w pełni spełniają kryteria duszpasterskiego wyzwania.

Kościół katolicki w ostatnich dziesięcioleciach intensyfikuje troskę o umacnianie małżeństw oraz o osoby żyjące w sytuacjach nieprawidłowych²⁶.

¹⁹ Por. AL, n. 40.

²⁰ Por. tamże, n. 40; 44.

²¹ Por. tamże, n. 55; M. Gębka, *Trzy pytania o kryzys ojcostwa*, w: *Obrazy życia rodzinnego z perspektywy interdyscyplinarnej*, „Roczniki Socjologii Rodziny”, 27(2006), s. 131.

²² Zob. FC, n. 22–24.

²³ Por. AL, n. 54.

²⁴ Por. tamże.

²⁵ Por. tamże.

²⁶ Zob. FC, n. 79–84.

Duszpasterstwo to rozwija się i obejmuje coraz większą liczbę osób²⁷. Jest pocieszające, iż mądra i dyskretna opieka duszpasterska nad osobami żyjącymi w „wolnych związkach” przyczynia się do duchowej, moralnej i instytucjonalnej odnowy części takich związków²⁸. Szczególnym bodźcem do przyjęcia tych osób, wspierania i duszpasterskiego towarzyszenia jest adhortacja apostołska *Amoris laetitia*²⁹.

Pierwszym zadaniem Kościoła jest posługa głoszenia w całej rozciągłości Bożego zamysłu dotyczącego małżeństwa. Przepowiadanie to powinno budzić ufność w działanie łaski Bożej w sakramencie małżeństwa oraz innych sakramentach³⁰, zwłaszcza u tych, którym ideał małżeństwa wydaje się nieosiągalny³¹. Poprzez ewangelizację osobom tym trzeba pomagać zrozumieć, że małżeństwo nie jest ciężarem, ale darem i zaproszeniem samego Boga³². Przepowiadanie powinno pomagać osobom żyjącym w „wolnych związkach” doświadczyć, że Ewangelia rodziny odpowiada na najgłębsze pragnienia człowieka. Chodzi o pragnienia dotyczące jego godności, a także osobistego spełniania się we wzajemności, jedności i płodności³³. Głoszenie zamysłu Bożego w niczym nie może pomniejszać ewangelicznego ideału, ale jednocześnie powinno być wsparte zrozumieniem i cierpliwym towarzyszeniem osobom w rozwoju oraz zachęcaniem do czynienia możliwego dobra³⁴.

W kontekście zagrożenia indywidualizmem papież Franciszek zachęca do większego wysiłku duszpasterskiego służącego pogłębianiu motywacji do zawierania małżeństw. Zachęca do wspierania małżeństw i częstego ukazywania świadectwa wiary i miłości małżeńskiej, aby ci, którzy widzą opowiadanie się Kościoła za małżeństwem i rodziną, „byli bardziej gotowi do odpowiedzi na łaskę, jaką daje im Bóg”³⁵. Trzeba zauważyć, że osoby żyjące w „wolnych związkach”, pomimo iż swoim stanem nie odzwierciedlają miłości Chrystusa, która jest miłością „do końca” (por. J 13, 1), to często realizują ważne wartości, jak troska o wzajemną miłość oraz wierność, a także wspólne wychowanie dzieci. W takiej postawie warto widzieć i doceniać świadectwo człowieczeństwa dawane w rodzinie³⁶.

²⁷ Zob. M. Ostrowski, *Wy też jesteście w Kościele*, Poznań 2011.

²⁸ Por. Papieska Rada ds. Rodziny, *Rodzina, Małżeństwo i „Wolne Związki”* (26.07.2000), w: *W trosce o dobro małżeństwa i rodziny. Dokumenty Papieskiej Rady ds. Rodziny*, Lublin 2010, s. 284.

²⁹ Por. AL, n. 40, 53, 246.

³⁰ Tamże, n. 307.

³¹ Por. tamże, n. 9–11.

³² Por. tamże, n. 201, 207.

³³ Tamże, n. 201.

³⁴ Por. Franciszek, pap., *Evangelii gaudium*, n. 44.

³⁵ Por. AL, n. 35.

³⁶ Por. J. Goleń, *Rola świadectwa w rodzinie*, „*Verbum Vitae*”, 28(2015), s. 428–441.

W duszpasterstwie „wolnych związków” warto pamiętać o stosowaniu prawa stopniowości, ukazanego przez papieża Jana Pawła II³⁷. U podstaw jego zastosowania leży powołanie do świętości według woli Boga, realizowanej na drodze życia małżeńskiego. Powołanie można realizować na miarę możliwości osoby, na ile potrafi ona odpowiedzieć na przykazanie Boże, z ufnością w łaskę Bożą i wobec własnej woli³⁸. Papież Franciszek przypomina, że człowiek poznaje, miłuje i czyni dobro moralne, odpowiednio do etapów swego rozwoju³⁹. Wzywa on duszpasterzy do przyjęcia i cierpliwości oraz rozeznawania wewnętrznej sytuacji tych osób i prowadzenia dialogu duszpasterskiego, aby otworzyły się na Ewangelię małżeństwa w całej jej pełni. Potrzebna jest delikatność w prowadzeniu ich do źródeł łaski oraz wspólnym poszukiwaniu sposobów podążania ku pełni małżeństwa i rodziny w świetle Ewangelii⁴⁰. W prowadzeniu tych osób potrzebne jest słuchanie ich z miłością i spokojem oraz szczerym pragnieniem dojścia do sedna dramatu i zrozumienia ich punktu widzenia. Wówczas mogą oni zapragnąć lepiej żyć i odkrywać swoje miejsce w Kościele⁴¹.

Otwartość na zrozumienie egzystencjalnych problemów i wyborów osób, które tworzą „wolne związki”, opiera się na godności i wolności człowieka, chrześcijanina. Zrozumienie okoliczności i szacunek dla osób nie jest równoznaczny z usprawiedliwianiem zła moralnego⁴², gdyż to prawda jest podstawowym dobrem osób i czynnikiem prawdziwej wolności (por. J 8, 32)⁴³. Dlatego zrozumienie i współczucie okazywane osobom żyjącym w związkach faktycznych nie może być pozbawione miłości prawdy, a także wymagań wiary i moralności chrześcijańskiej⁴⁴.

Kościół nie rezygnuje z wzywania do nawrócenia, także wobec wrażliwej liczby „wolnych związków”, ale stara się prowadzić osoby w nich żyjące do zbawienia. Czyni to poprzez wspieranie ich modlitwą, wzywanie do nawrócenia i pokuty oraz ofiarnej miłości, a także ukazywanie roli i walorów czystości przedmałżeńskiej⁴⁵. Obecny papież nawiązując do nauczania poprzedników, mocniej jeszcze akcentując konieczność logiki Jezusa, polegającej na miłosierdziu i integracji⁴⁶. Uważa, że trzeba głosić

³⁷ FC, n. 34.

³⁸ Tamże.

³⁹ AL, n. 295.

⁴⁰ Tamże, n. 294.

⁴¹ Por. tamże, n. 312.

⁴² Tamże, n. 49.

⁴³ Zob. Papieska Rada ds. Rodziny, *Rodzina, Małżeństwo i „Wolne Związki”*, s. 283–284.

⁴⁴ AL, n. 297.

⁴⁵ FC, n. 84.

⁴⁶ AL, n. 296.

im Ewangelię nadziei i wspierać w drodze nawrócenia. Należy bowiem dostrzegać fakt, że osoby te często cierpią z powodu stanu, w jakim się znajdują. Wówczas, jako ochrzczeni, realizują oni w swoim życiu paschalne prawo ofiary (prawo krzyża), dzięki któremu Bóg przemienia ich serca⁴⁷. Z tego względu warto głębiej spojrzeć na życie i drogę dojrzewania duchowego tych osób. Jak w wielu trudnych przypadkach, osobom które się nawracają, warto proponować przebycie drogi miłości braterskiej, gdyż miłość zakrywa wiele grzechów⁴⁸.

Zachęta papieska wskazała duszpasterzom zadanie towarzyszenia osobom żyjącym w nieregularnych sytuacjach małżeńskich na drodze rozeznawania. Rozeznawanie jest bowiem „prawdziwym wyjściem ku tajemnicy Boga, który pomaga nam żyć misją”⁴⁹. W rozeznawaniu nie wystarczają pełne mądrości zasady Kościoła, ale jest ono łaską, o którą należy prosić⁵⁰. „Chociaż obejmuje ono rozum i roztropność, to je przewyższa, bo chodzi w nim o dostrzeżenie tajemnicy jedynej i niepowtarzalnego planu, jaki Bóg ma dla każdego, i który realizuje się w najróżniejszych kontekstach i ograniczeniach”⁵¹. Duszpasterskie towarzyszenie duchownych i świeckich ma pomagać osobom żyjącym w „wolnych związkach” w rozpoznawaniu Bożej pedagogii łaski w ich życiu oraz osiągnięciu pełni planu Bożego⁵². W rozeznawaniu delikatnych kwestii niezbędne jest nastawienie pełne miłosiernej miłości, która „zawsze gotowa jest zrozumieć, przebaczyć, towarzyszyć, czekać, a przede wszystkim włączać”⁵³. Należy przy tym uwzględnić zarówno stan wiary, jak też dojrzałość do małżeństwa oraz motywy pozostawania w takim związku. Należy je prowadzić zgodnie z nauczaniem Kościoła i wytycznymi własnego biskupa⁵⁴.

Wytyczne archidiecezji w Filadelfii (USA) ukazują cenne aspekty towarzyszenia osobom żyjącym w związkach faktycznych. Zalecają najpierw zbadanie, czy para ma razem dzieci. Jeśli tak, wskazują, ażeby zachęcać osoby do stałego zaangażowania się i zawarcia małżeństwa. Tutaj jednak polecają kolejny krok, jakim jest rozeznanie, czy para posiada dojrzałość potrzebną do trwałego małżeństwa i czy jest wolna od przeszkód do zawarcia ważnego małżeństwa kanonicznego. Jeśliby któraś z osób nie była w stanie lub nie chciała podjąć się zobowiązań wynikających z przysięgi

⁴⁷ J. Goleń, *The Renewal of Pastoral Care of the Family in the Light of the Apostolic Exhortation „Amoris laetitia”*, „Roczniki Teologiczne”, 64(2017), z. 6, s. 103.

⁴⁸ AL, n. 305–306.

⁴⁹ Franciszek, pap., Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate*, n. 175.

⁵⁰ Por. tamże, n. 166, 170.

⁵¹ Tamże, n. 170.

⁵² AL, n. 297.

⁵³ Tamże, n. 312.

⁵⁴ Tamże, n. 300.

małżeńskiej – według dokumentu – proboszcz powinien wzywać tę parę do rozdzielenia się. Jeśli natomiast para jest gotowa do zawarcia małżeństwa, należy ją zachęcać do praktykowania czystości przedmałżeńskiej, w celu przygotowania duchowego, aż do czasu przyjęcia sakramentu małżeństwa. Natomiast pary, które nie mają dzieci powinny przygotowywać się do małżeństwa w separacji. Para mająca dzieci, ze względu na wspólne dobro może zamieszkać razem przez pewien czas, jednocześnie żyjąc w czystości⁵⁵.

W trosce o dobro duchowe osób żyjących w „wolnych związkach”, osoby zaangażowane w duszpasterstwo rodzin powinny wykorzystywać i stwarzać różne okazje duszpasterskie (np. związane ze świętowaniem wydarzeń rodzinnych), aby docierać z głoszeniem słowa Bożego oraz posługą dialogu duszpasterskiego⁵⁶. Byłby to jeden ze sposobów czynienia duszpasterstwa rodzin misyjnym i bliskim ludziom⁵⁷.

Papież Franciszek skierował także swoją zachętę do samych osób żyjących w omawianej sytuacji. Pragnie on i zachęca, aby z ufnością podchodziły do rozmowy z duszpasterzami oraz osobami świeckimi oddanymi Panu. „Nie zawsze znajdują u nich potwierdzenie swoich własnych idei i pragnień, ale na pewno otrzymają światło, które im pozwoli lepiej zrozumieć to, co się dzieje, i będą mogli odkryć drogę dojrzewania osobistego”⁵⁸.

* * *

Wyzwanie duszpasterskiego towarzyszenia osobom żyjącym w „wolnych związkach” łączy się z wymogiem głoszenia całej prawdy i piękna „dobrej Nowiny” o małżeństwie i rodzinie, która odpowiada na głębokie pragnienia ludzkiego serca, a jej realizacja jest możliwa dzięki łasce sakramentu małżeństwa. Kluczowe znaczenie wydaje się odgrywać ewangelizacja tych osób, wspieranie modlitwą oraz wzmacnianie motywacji zawarcia małżeństwa. Potrzebne jest uwzględnienie „prawa stopniowości” oraz wielkoduszość i mądrość w indywidualnym rozeznawaniu działania Bożego. Pilnie potrzebna wydaje się pomoc w rozeznawaniu dróg dojrzewania duchowego oraz stopniowego otwierania się każdej z osób na łaskę sakramentu małżeństwa. Wydaje się także, iż towarzyszenie to wymaga zmiany mentalności duszpasterskiej, która pozwoli zaufać, że Bóg działa także w życiu ochrzczonych, żyjących w sytuacjach nieprawidłowych.

Lublin

Andriy Yastremskyy

⁵⁵ Por. *Pastoral Guidelines for Implementing Amoris Laetitia*. Archdiocese of Philadelphia (1.07.2016), http://archphila.org/wp-content/uploads/2016/06/AOP_AL-guidelines.pdf [10.03.2018].

⁵⁶ AL, n. 230.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Tamże, n. 312.

STRESZCZENIE

Celem artykułu była próba refleksji teologiczno-pastoralnej nad duszpasterskim towarzyszeniem osobom żyjącym w „wolnych związkach”. W posłudze tej niezbędne jest głoszenie tym osobom „dobrej Nowiny” o małżeństwie i rodzinie, która odpowiada na głębokie pragnienia ludzkiego serca, a jej realizacja jest możliwa dzięki łasce sakramentu małżeństwa. Kluczowe jest nastawienie misyjne, które pozwoli ewangelizować osoby żyjące w „wolnych związkach” oraz pozytywnie motywować do zawarcia małżeństwa. W towarzyszeniu konkretnej osobie trzeba wspierać ją modlitwą, a także uwzględniać „prawo stopniowości”, rozeznawać działanie Boga w jej życiu oraz pomagać w stopniowym dojrzewaniu duchowym i otwieraniu się na łaskę sakramentu małżeństwa.

Słowa kluczowe: wolne związki, sytuacje nieprawidłowe, towarzyszenie duszpasterskie, *Amoris laetitia*, papież Franciszek.

SUMMARY

The purpose of this article is an attempt at a theological and pastoral reflection on the pastoral accompaniment of persons ‘living together’ (cohabitating). In this ministry, it is necessary to proclaim to these people the ‘Good News’ of marriage and family, which responds to the deep desires of the human heart and the realization of which is possible thanks to the grace of the sacrament of marriage. A crucial factor is the missionary attitude that will allow one to evangelize those who are “living together” and to positively motivate them to embrace marriage. In accompanying a particular person, one must support him or her with prayer and also take into account the „principle of gradualness”, discern God’s action in his or her life and help in the gradual spiritual maturation and opening to the grace of the sacrament of marriage.

Key words: free relationships, irregular situations, pastoral accompaniment, *Amoris Laetitia*, Pope Francis.

BIBLIOGRAFIA

- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele *Gaudium et spes*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 2002 s. 526–606.
- Paweł VI, Encyklika *Humanae vitae* (25.07.1968).
- Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (22.11.1981).
- Jan Paweł II, *Homilia w Sandomierzu* (12.06.1999), https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/homilie/sandomierz_12061999.html [25.03.2018].
- Franciszek, pap., Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* (24.11.2013).
- Franciszek, pap., Posynodalna adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (19.03.2016).
- Franciszek, pap., Adhortacja apostolska *Gaudete et exsultate* (19.03.2018).
- Archdiocese of Philadelphia, *Pastoral Guidelines for Implementing Amoris Laetitia* (1.07.2016), http://archphila.org/wp-content/uploads/2016/06/AOP_AL-guidelines.pdf [10.03.2018].

- Papieska Rada ds. Rodziny, *Rodzina, Małżeństwo i „Wolne Związki”* (26.07.2000), w: *W trosce o dobro małżeństwa i rodziny. Dokumenty Papieskiej Rady ds. Rodziny*, red. M. Brzeziński, Lublin 2010, s. 243–285.
- Gębka M., *Trzy pytania o kryzys ojcostwa*, w: *Obrazy życia rodzinnego z perspektywy interdyscyplinarnej*, „Roczniki Socjologii Rodziny”, 17(2006), s. 117–136.
- Goleń J., *Miłość małżeńska w świetle badań narzeczonych*, „Studia nad Rodziną”, 18(2014), nr 2(35), s. 107–132.
- Goleń J., *Motywy zawarcia małżeństwa sakramentalnego. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań narzeczonych*, Lublin 2013.
- Goleń J., *Rola świadectwa w rodzinie*, „Verbum Vitae”, 28(2015), s. 423–458.
- Goleń J., *The Renewal of Pastoral Care of the Family in the Light of the Apostolic Exhortation „Amoris laetitia”*, „Roczniki Teologiczne”, 64 (2017), z. 6, s. 95–114.
- Ostrowski M., *Wy też jesteście w Kościele*, Poznań 2011.
- Slany K., *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*, Kraków 2006.
- Święs K., *Aktualne uwarunkowania nowej ewangelizacji w Polsce*, w: *Polskie drogi nowej ewangelizacji*, red. K. Święs, D. Lipiec, Lublin 2014, s. 21–56.